Független művelődési és helytörténeti havilap – XI. évfolyam 12. (536.) szám – 2005. december 23. – péntek

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula, Kovács Lehel István

Alapította és szerkesztette (1906–1911): dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Isten segíts!

Sötét barázdák, áldott titkok méhe.
Bús sírok, mikből élet sarja kél.
Itt állok újra fordulóhoz érve
Az új esztendő szent küszöbinél.
Fáradt karomba új erő özönlik,
Ekém munkára, indulásra kész,
Reám az ég sugár-esője ömlik,
Szemem előre s a magasba néz:
Isten segíts!

Isten segíts! Hiszek, bízom Te
Benned,
Atyám vagy nékem édes Istenem.
Soha nem szűnik, el nem fogy
kegyelmed,
Minden, mindenki elhagyhat: Te
nem!
Míg híven szántok ősi szent
barázdán,
Verejtékkel áztatván a rögöt,
Híven tekint, vigyáz az Úr is én
reám
A fényes nap s a csillagok mögött;
– és megsegít!

Szánts hát ekém, törtess előre
bátran,
Hasítsd a földet a széles mezőn.
S vészes viharban az áldott
napsugárban
Csak szórd, szórd a magot
örvendezőn.
Minden nap legyen új meg új
barázda,
Minden szó és tett legyen
magvetés.
A hű munkást majd áldás
koronázza:
Aratni fogsz, ne érjen csüggedés!
Isten segít! Megtart! Megáld!

Nikodémusz Károly,
Hosszúfalu

F é l e l e m t ő l k a r á c s o n y i g

„Ne féljetek, mert íme, hirdetek nektek nagy örömet…”
Lukács 2,10.

*

A mai, agyoninformatizált-villamosított játékok rabságában élő gyermekek számára elképzelhetetlen, hogy micsoda boldogságtól duzzadó sikerélményt tudott nyújtani annak idején egy-egy egyszerű – ma talán bugyutának tűnő – játék vagy foglalatosság. Mint a „pehelyfogás” például. Gyakorlati érzékkel megáldott természetrajztanárunk tanította meg csínját-bínját annak, hogy a gyertya lángjánál megfüstölt üveglapra hogyan „menthettük rá”, hogyan örökíthettük meg a hópelyhek mesés formagazdagságát. És aztán lehetett versenyezni és hencegni, hogy kinek hány változatot sikerült fognia abból, ami lényegében ugyanaz a dermedt vízsziporka volt.

Ennek a kapcsán játszadoztam el kissé a gondolattal, hogy a két évezred óta egy és ugyanazon karácsonyi örömhír mennyire különböző dolgokat tud ráírni az emberek füstös lelkére. Mint egy ijedt világ ijedt gyermekének, nekem most a **„ne féljetek!”** biztatása a legkedvesebb. És ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy örömtelen, sivár, keserves lenne a karácsonyom. Csupán azt, hogy túl sok életemben a szorongás, a félelem. És azt is tudom, hogy ezzel nem vagyok egyedül. Mindannyian félünk.

Félünk a gazdasági válságtól és a madárinfluenzától, a terrorizmustól és a nagy szabadságtól, a felfokozott életritmustól és a tétlenségtől, a túlhajszoltság infarktus-ízű rémétől és a munkanélküliség letargikus örvényétől. Félünk a hazug ábrándoktól, de a statisztikák mögött megbúvó valóságtól is.

Félünk egymástól, és néha rettegjük önmagunkat.

Valaki azt mondta, hogy a félelem a bölcsesség jele, és csak az őrültek nem félnek. Ha ez igaz, akkor a ma embere ijesztően bölcs. És ezen a világot átfonó, egyetemes rettegésen – akár a sötét szobába bemerészkedő gyermek – hangoskodással próbálunk úrrá lenni. Zajterápiával igyekszünk kezelni magunkat. Decibelek lélekbántó hadait felvonultatva zajong, ordítozik, visít az egész világ, de előbb-utóbb be kell látnunk, hogy eredménytelen az egész bűvészmutatvány; a félelem ugyanis nem moccan. Fagyos komorsággal megüli a lelkeket, gúzsba köti életünket, elsötétíti az eget.

Tomos Tünde: *Angyalok dala*

Akár a gyertya füstje az üveglapot.

És erre a kormos lélek-üvegre rászitál most a karácsonyi evangélium hópihéje, és bizarr kis formája nyomán, a kormon átvillan a fény: **ne féljetek!** Bizonyára nem oly hatalmas ez a fény, mint a betlehemi mező fölött annak idején fellobbanó, de arra mindenképpen elég, hogy emlékeztessen: helyünk nem a sötétben van, utunk a fény felé vezet, a szeretet világossága felé. Milyen találóan mondja János apostol: *„aki pedig fél, nem lett tökéletessé a szeretetben… de a teljes szeretet kiűzi a félelmet.”*

*

Ez valósul meg ezen a karácsonyon is. A Teljes Szeretet, aki kétezer éve Betlehemben közénk jött, ma is ki akarja űzni félelmeinket, hogy helyükbe örömet ajándékozzon. A mi dolgunk annyi, hogy befogadjuk, megéljük és továbbadjuk ezt az örömet. A félelem nélkülit, a felszabadultat, a valódit.

Török László

Szeretetteljes karácsonyi ünnepeket, eredményekben, sikerekben gazdag, áldott új esztendőt kívánunk

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2005. * ISSN 1582-9006 *

Terv alatt és terven felül a HMMT

Ha eredményeinket szemlézzük, ezek alapján sikeresnek tűnik a lezárandó esztendő:

1. Minden hónapban, tehát 12 számmal megjelent a *Hétfalu*.

2. Megszerveztük a vidéki és kistérségi lapok első országos tanácskozását.

3. Működtetjük az eMagyar információs pontot.

4. Szerveztünk egy rendes és egy rendhagyó (havasi) könyvbemutatót (Kovács Kendi Lehel: A Nagy-Kő-havas).

5. Szerveztünk egy borkóstolós CD-bemutatót (Márk Attila: *A bor tükrében*).

6. Megszerveztük a költészet napját versillusztráló-pályázattal (díjnyertes képzőművész: Sipos Gaudi Tünde).

7. Megszerveztünk egy hétfalusi, összesen 8 és fél órán át tartó mesemondó-maratont.

8. Tartottunk 5 helyi értékeket népszerűsítő vetítettképes előadást (Kovács Lehel István).

9. Márk Attila bemutatta megzenésített József Attila-vers CD-jét.

10. Egy komandói kiszállást szerveztünk a Zajzoni Rab István Középiskola diákszínjátszóinak.

11. Megjelentettük Kovács Lehel István *Hétfalusi csángó tájszógyűjtemény* és Kovács Lehel István, Sipos Gaudi Enikő *Volt egyszer egy iskola...* című könyveit.

*

Ha azt vesszük számba, hogy mi nem sikerült, akkor ez okelemzésre indít, ugyanis ebből is van elég.

Nem sikerült:

1. Az iskolából a teljesebb magyar közösségbe emelni a farsangtemetést.

2. Sem itthon, sem kiszállással értékéhez mérten népszerűsíteni a hétfalusi tojáshímzést.

3. Létrehozni az iskolamúzeumot.

4. Kellően, az elkezdett hagyományteremtésnek megfelelően befolyásolni a Szent Mihály-napok szervezését.

5. Megszervezni a II. őszi versmajálist.

6. Eredeti helyére tenni az Eötvös-emléktáblát.

*

Sikerült együttműködni a Brassói Lapokkal, a Brassai Társasággal, a Zajzoni Rab István Középiskolával, a brassói magyar tévézés szervező-szerkesztőjével, az Apáczai Csere János Közművelődési Egyesülettel, az RMDSZ négyfalusi szervezetével, az RMDSZ Brassó megyei szervezetével, az EKE négyfalusi szervezetével, a Bokréta népi táncegyüttessel, Komandó község tanácsával.

*

Nem sikerült együttműködni a négyfalusi Városi Tanács magyar képviselőtestületével, alpolgármesterével, a Barcasági Csángó Alapítvánnyal.

*

Munkánkban támogattak a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Progress Alapítvány, a Communitas Alapítvány, az Illyés Közalapítvány, a négyfalusi magyar egyházközségek, a Brassói Lapok, a Brassói Néprajzi Múzeum, az RMDSZ négyfalusi szervezete, a Zajzoni Rab István Középiskola szülőbizottsága, a 2005-ös véndiáktalálkozó résztvevői, a Hangulat zenekar, és személyesen Bálint Ferenc, Bubla Kálmán, Miklós Melinda, Barkó Etelka, Simon Attila, Simon Enikő, Köpe Anna, Kapitány Borcsa András valamint azok, akik személyi jövedelemadójuk 1%-át nekünk ajánlották fel.

*

Támogatási kérésünket nem vette figyelembe a négyfalusi Városi Tanács és a Polgármesteri Hivatal.

*

Ezúton is köszönjük mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy Művelődési Társaságunk 2005 folyamán is működhessen.

Hochbauer Gyula

Ósánc: Árvaház fiúk számára

Az RMPSZ hírei

Az RMPSZ Hétfalu körzeti szervezete 2005. november 21-i tanácskozásán egy közös oktatási és közösségfejlesztési program beindításáról döntött. A 2006 második oktatási félévére tervezett programban a Zajzoni Rab István Középiskola, a George Moroianu Középiskola magyar tagozata, a bácsfalusi, háromfalusi és keresztvári általános iskolák magyar tagozatai vesznek részt. Az oktatási szándék a hat hétvégére VII–VIII. osztályosok számára tervezett kiegészítő tanításon érvényesül inkább. Itt kiscsoportos foglalkozásokon szeretnénk a tehetséges tanulók tudásvágyát serkenteni s a hiányos ismeretekkel bíró tanulókat elfogadható színvonalra felzárkóztatni. A közösségszervező célzat e foglalkozásokat kiegészítő szórakozó jellegű tevékenységeken érvényesül majd.

A tervezett időpontok szerint a tanévet átfogó közös művelődési események hagyományőrző jellegűek, s az említett iskolák teljes diákságának lehetőséget nyújtanak a programba való többszöri bekapcsolódásra is. A helyszínek váltakoztatásával lehetőséget kínálunk a szülőfalut közvetlenül övező tágabb vidék megismerésére.

*

A **boricaprogramban** ötödikes diákok vesznek részt. Legkevesebb öt a szokást alaposan megismertető foglalkozás közül egy a programot támogató Brassó megyei Néprajzi Múzeum négyfalusi részlegében lesz és egy vetélkedővel záruló foglalkozás Háromfaluban a farsang vége felé.

*

Az áprilisra tervezett **mesemaratonon**, noha a rendezvény teljesen nyitott a megye valamennyi magyar iskolása számára, a programunkban résztvevő iskolák tanulóinak tömeges részvételére számítunk. (Ennek az eseménynek társszervezője a Brassó megyei Néprajzi Múzeum.)

*

Március 15-én a IV–XII-es diákokkal közös zarándoklaton koszorúzzuk meg a hosszúfalusi emlékművet, a zajzoni kopjafát és a bodolai síremléket.

*

A programok pénzügyi támogatásáért a szervező 5 iskola igazgatósága közösen fordult a Brassó Megyei Tanácshoz, a 3 négyfalusi iskola a négyfalusi tanácshoz, a háromfalusi a tatrangihoz és a keresztvári a saját községi tanácsához.

Így a megyei és a helyi tanácsoktól pályázott támogatással a szervezők bíznak abban, hogy beindíthatják első közös oktatói-közösségszervezői programjukat.

N é p d a l o k

Rózsám, rózsám, édes rózsám
Rózsám, rózsám, édes rózsám,
Ha elmész is, csendesen járj.
Akkor jussak én eszedbe,
Mikor kenyér a kezedbe.
Akkor se jussak egyébről,
Csak az igaz szeretetről.

(Pürkerec, 1952: Piroska Jánosné Foris Rákis, 73 éves)

*

Álafelé vörös az ég
Álafelé vörös az ég,
Mondd meg, babám, szeretsz-e még?
Szeretsz-é, hogy szeresselek,
Vagy szívemből kivesselek.

(Hétfalu)

Hétfalusi hírek

Márk Attila: A bor tükrében

Márk Attila legújabb CD-jét mutatta be Csernátfaluban a *Chance* vendéglőben. Négyfaluban premierszámba menő, hogy a művelődési esemény vendéglői térbe kopogtat be. A harmincfős közönséget magával ragadta a kellemes hangszerelésű sok szép, borról szóló irodalmi mű Somlyó Zoltán, Vargha Gyula, Ivan Goran Kovacici, Ady, Áprily, Gárdonyi Géza, József Attila, Babits Mihály, Pásztor Béla, Csávossy György, Paul Valéry, Kaiser László, Demeter Sándor tollából. Persze, hogy az esztétikai élményhalmozást még tetőzte a kóstolgatott borok íze.

Köszönjük Márk Attilának ezt a bor tükrében megmutatott érdekes világot.

*

Egyházi lap Hétfaluban

„Most adventi-karácsonyi előkészületként hitünk elmélyítése céljából indítjuk, Göthér Gergely tisztelendő testvéremmel, ezt a havonta megjelenő egyházközösségi folyóiratot, a maga lelkipásztori útjára. Reméljük, hogy sok lelki haszon származik belőle” – írja beköszöntőjében Msgr. Gajdó Zoltán plébános úr a *Szent Mihály Üzenete* című hétfalusi római katolikus lap karácsonyi számában. A 2001-es Szent Mihály-napi búcsún megjelent első próbálkozás sikeres továbbvitele ez a lapalapítás.

Lapszámunkat a Communitas Alapítvány támogatta.

Lapszámunkat az Illyés Közalapítvány támogatta.

Régmúlt karácsonyok a türkösi római katolikus egyházközségben

A türkösi római katolikus egyházközség anyakönyveit böngészve érdekes bejegyzésekre akadtunk régmúlt karácsonyokról.

Az első írásos említés szomorú. Az 1848-as szabadságharc hétfalusi véres karácsonyát tárja elénk. Molnár József plébános 1848-ban az addig latinul vezetett anyakönyvbe először vezeti be magyarul a kereszteltetket, házasultakat és elhunytakat. 1848-ban a következőt jegyezte be: *„Éljen a Magyar Szabadság, Testvériség és Egyenlőség Szabaddá lett Hazánkban”* és *„Éljen a Szabadság, Jog-Egyenlőség, Testvériség a Szabaddá lett Hazánkban!!! Éljen az igaz Magyar!! Áldás, Béke s Egyesség a Hazafiak között!”*

Gossuj András 40 éves bácsfalusi római katolikus *„megöletett a zenebonáskodó oláhok által karácsony szombatján, kínosan halt meg 1848. december 23-án és eltemettetett Türkösön december 27-én.”*

Virág Katalin 40 éves bodolai cigányné *„nem élhetett a zenebona miatt, minden szertartás nélkül temettetett el a falusiak által Bodolán.”*

Farkas József 27 éves római katolikus bodolai napszámos és *Dudás János* 27 éves bodolai római katolikus napszámos *„mint nemzetőrök és önkéntes honvédek kiparancsoltatva többedmagukkal Tatrangra átmentek a zenebonás oláhokat elfogni, hol is ezek ketten a népfölkelés alkalmával azon zenebona következtében ölettek meg”.*

*

„1896. december 24-én Karácsony estéjén az iskolában pásztorjátékot tartanak a gyermekek az iskola javára.” (Tőzsér László plébános bejegyzése)

*

1912-től László Imre plébános mesél a karácsonyi ünnepélyekről.

1912: *„Az adventi idő hosszú estéin Pécsy Gusztáv A napkeleti bölcsek című drámáját betanítottam és karácsony estéjén szép sikerrel előadattam Csernátfaluban, január 6-án Bácsfaluban másodszor.”*

1913: *„1600 esztendős jubileumot ül az anyaszentegyház ez évben. A milánói rendelettel Nagy Konstantin megtiltotta a keresztények üldözését. Az egész világon tartott ünneplésből mi is kivettük a részünket. Türkösön december 8-án, Bodolán karácsony másodnapján d.e. több szentgyónás, d.u. templomi ünnepség volt. Én a történeti részt, Pálffi János brassói hittanár úr a gyakorlati részt tárgyalta. Közben ének és szavalat is volt a zöld ágakkal díszített fakereszt-jel alól a szent keresztről. Az emberek meg sem mertek mukkanni, úgy figyeltek. Karácsony napján este Hunyadi János Karácsonya című szép vallásos és hazafias darabot adattam elő. Az emberek nagyon meg voltak elégedve. Én is!”*

1914: *„A jó Isten segítsen meg most már az adósságok kifizetésében is e háborús nyomorúság között. Sebesültek kerültek mind a négy községbe. Látogattam őket. Segítettünk, ahogy lehet egymáson, de roppantul felemelkedett az élelmiszerek ára. De mindegy. Mindent elviselünk, csak győzzünk. Mindazért ostromolnak, hogy mikor lesz vége. Már itt a karácsony és még semmi eredmény. A szentmise kántor nélkül folyik. Nővéremet betanítottam. Ő énekel és előimádkoztat. Különben minden rendben folyik, de a szívünk, a lelkünk a háborúval van tele és minden beszélgetés és cselekedet ekörül forog.”*

*

1935-ben a brassói születésű Szőts Béla lett a türkösi plébános. Így ír a karácsonyokról.

1935: *„Karácsony estéjén szép pásztorjátékot rendezett a kántortanító, melyen elég sokan voltak s onnan egyenesen az éjféli szentmisére mentünk. A szegények részére 3000 lej értékű segélyt osztottunk szét, mely részint gyűjtésből, részint Türkös község adományából jött be.”*

1936: *„Julius testvér útján a bukaresti nővérek egy tiszta új zöld és egy csaknem új fehér miseruhát adtak kérésemre az egyházközségnek, melyek éppen karácsonyra érkeztek meg. Értékük 4–6 ezer lej között van.”*

1940: *„Karácsonykor az iskolában szép karácsonyi ünnepélyt rendeztünk, közel 4500 lejt osztottunk ki a szegények között. Kellemetlen meglepetés ért a karácsonyi hajnali szentmisén. Máskor ilyenkor a templom zsúfoltságig tele volt, és most alig voltak összesen 40-en, alig nyolcada a szokott hívő seregnek. Ekkor látszott meg, hogy mennyien eltávoztak nagy hirtelenül és elég rosszul. Ennek a hatása alatt elhatároztam, hogy a házszenteléskor összeszámolom az itt maradt híveket, hogy hozzávetőlegesen pontosan tudjam meg, hogy kik és hányan mentek el a katolikus hívek közül. Jobb időket várva, de még meg nem érve zárul be ez az eseményekben gazdag, nehéz és küzdelmes 1940-es esztendő. Ezekért hála legyen a gondviselő Istennek, ki adott örömöt és a megpróbáltatások elviselésére erőt és kegyelmet is.”*

1941: *„Karácsony előtti vasárnap az iskolában egyszerű, de szép és hangulatos karácsonyi ünnepséget rendeztünk a gyerekek közreműködésével, melyen nagyon sokan vettek részt és gyönyörködtek. Ez az egyetlen alkalom, hogy összegyűlve magyar szót hallgassanak, mert minden más nemű összejövetel, előadás stb.*

A türkösi római katolikus templom

tartása nekünk nem igazán lehetséges. Nekünk is igen nehezen és megszorításokkal adták meg az engedélyt. Isten jóságos segedelmével a háborús körülményekhez képest tűrhetően telt el ez a kegyetlen háborús év is. Reménnyel tölt el az a sejtelem, hogy hátha a következő év jobb lesz, és meghozza a békét és megnyugvást.”

Az 1943-as évben a karácsonyi szentmise hozott némi újítást is:

„Karácsonyra, mint eddig is, iskolai ünnepségre készültünk, hogy legalább ennyi lelki örömünk legyen és legalább arra a néhány percre feledjük háborús bajainkat és nehéz gondjainkat. Megelőző vasárnap tartalmas és szép műsoros karácsonyi előadás volt az iskolában színdarabbal, énekekkel és szavalatokkal. A rendezésben a tanítónő is tevékenyen részt vett. Természetesen nagyon sokan voltak, mind be sem fértek. Már évek óta mi rendezzük, a lehetőségek szűk korlátjai között, a keresztény szellemű és egészen magyar, jó minőségű előadásokat. Nagy kár, hogy nincs jó nagy termünk.

Érdekes újítás volt az elsötétítési rendeletre való tekintettel az éjféli karácsonyi szentmise idejének meghatározása, amennyiben délután is el lehetett azt mondani. Én éltem is ezen kedvező alkalommal és a hívek alapos előkészítése után délután 6-kor kezdtem meg a szentmisét. A híveknek is nagyon tetszett és jó sokan voltak. Nézetem szerint az éjjeli szertartások nem mindig járnak a megkívánt buzgósággal. Sokan mulatozásból jönnek az éjféli szentmisére, egyáltalán nem lelki szükségletből, hanem mert ez hozzá tartozik a karácsonyhoz, mint teszem fel a karácsonyfa, ajándékozás, jó ebéd, kalács, tészta stb. Vagy mert a társaság kedvéért elmegy a látványosságra. De kora este csak az jön el, aki valójában szentmisét akar hallgatni vagy lelki szükségletét akarja kielégíteni. A béke ünnepét a fegyverek zajában töltöttük el, a magyarok nagy része szerény keretek között, egyszerűen, de annál lelkibb hangulatban. Még azt sem tették meg a harcoló felek, hogy legalább karácsony ünnepén kölcsönösen őrizkedjenek a fegyveres támadásoktól.

Istennek hálát adva a vett jókért, köszönetet mondva sok és nagy segedelméért, fejeztük be az 1943-ik polgári évet, azzal a forró és általános kívánsággal: Istenem, adj békét, a Te igazi békédet ennek a világnak.”

1944: *„Karácsony előtti vasárnap nagysikerű előadást rendeztünk az iskolás gyerekekkel. Vannak elég szép számban hála a Jóistennek, akik megértik az idők szavát és áldoznak egyházukért. De meg kell emlékeznem azokról is, akik józan gondolkodásukat elveszítették és viselkedésükkel nem nagy örömet szereznek sem egyházuknak, sem a magyarságnak. A demokrácia helytelen értelmezésével sok visszaélés történik, ami a köz kárára megy, és máris érezzük káros hatását.”*

*

Háború vagy béke, jólét vagy nyomorúság, a karácsony mindig ünnep számunkra. A szeretet, a béke, a megnyugvás, a családi és közösségi meleg ünnepe. A Megváltó születése, a betlehemi csillag fénye, a napkeleti bölcsek szimbolikus ajándékai elhozzák a békét és az egyetértést. Sajnos nem örökre, mert ahogy a karácsonyi gyertya kialszik, vissza is tér közénk a viszály, a háború, a nyomorúság, és csak a következő karácsonykor döbbenünk rá ismét, hogy lehetett volna másképp is. Csak rajtunk múlik. *„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érettünk!”*

Kovács Lehel István

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2005. * ISSN 1582-9006 *

HMMT – 2006

2006. január: az *Erdélyi Kalendárium* közös kiadása a romániai magyar kistérségi és vidéki lapokkal közösen, 1500 példányban (önköltségi áron való terjesztéssel).

2006. február: farsang: szekeres, lovas, autós, kerékpáros felvonulás jelmezben Négyfalu és Háromfalu utcáin. A körzeti RMPSZ-szel, az RMDSZ ifjúsági alelnökségével, a cserkészekkel közösen (összesen 160-200 tervezett résztvevővel).

2006. március: *Hétfalu honlapjának véglegesítése*.

2006. március–április: *tojáshímző tanfolyam* (4 találkozással) és egy idegenben szervezett tanfolyam (2 kiszállással), valamint kiállítás itthon és 2 kiállítás kiszállással, 3 tojáshímző és 4 pedagógus bevonásával (összesen 100-120 résztvevővel).

2006. április 11.: *a költészet napja* a Zajzoni Rab István Középiskola és az RMPSZ magyar szakos tanáraival közösen (120 tervezett résztvevővel).

2006. április 14.: *Horger Antal-szimpozion* a tudós kutató halálának 60. évfordulóján – hétfalusi vonatkozású kutatásainak összegezése és tudatosítása céljából a Kriza János Néprajzi Társasággal közösen, mesemaratonnal társítva (200-300 tervezett résztvevővel).

2006. május: *Jakab András szobrászművészt és munkáit népszerűsítő és értékelő kiállítás* a Bálint András-örökség képanyagának retusálásával, kinagyításával (kb. 400 érdeklődővel).

2006. június: *Árvay József-emléknap* a hétfalusi helynévanyag kutatója születésének 90. évfordulóján. Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségének a részvételével (50–200 tervezett érdeklődővel).

2006. július: *Márk Attila Zajzoni Rab István-dalok CD-jének bemutató ünnepsége*. A Brassói Füzetekkel, a Zajzoni Rab István Középiskolával közösen (100 tervezett érdeklődővel, 3 helyszínen).

2006. augusztus: *a Hétfalusi magyar nyelvű sajtó 100. évfordulójának ünnepe*. A Leánymezőn – Háromfaluval, az EKE Négyfalusi Osztályával, a Kéknefelejcs népi tánccsoporttal, a Hétfalusi Egyesült Fúvószenekarral közösen (300-400 tervezett résztvevővel). Centenáriumi évkönyv megjelentetése saját forrásból.

Bálint András örökségének gondozása. Emlékünnepély. Kéziratainak nyomdai előkészítése és kiadása a helytörténész és néprajzi író születésének 120. évfordulójára.

A HMMT elnöksége

Egy közösségszervezési modell

Brassó vidékének a magyarsága Koós Ferencet leginkább az általa kezdeményezett emlékjelállítások révén tartja számon és óvodaszervező tanfelügyelőként. Pedig ezek csak az ő főművének kifejeződései, vagyis ott van mögöttük egy olyan hatékony közösségszervező modell, melynek magva az 1848/49-es magyar szabadságharc. Koós Ferenc főműve e modell Világos utáni egyik változatának kikísérletezése. Ez nem egy társadalomkutató laboratórium elvont produktuma volt, hanem olyan szervezési rendszer, melyet Koós Ferenc több társadalmi szerepben is kipróbált s eredményesen működtetett. Sőt, brassói működése alatt tudatosan kezdett a tanfelügyelői alapszerep mellé olyan kiegészítő szerepeket (EMKE-fiók elnöke, Magyar Kaszinó elnöke, a Március 15-i Állandó Bizottság elnöke stb.), amelyek segítségével fokozható volt a rendszer hatékonysága.

Koós Ferenc nem eseményeket szervezett, hanem folyamatokat. Ezeket a folyamatokat olyan eredményértékű esemény zárta, amely visszamenőleg élményszerűen felemelővé tette a folyamatban résztvevő egyén számára azt, amit ő a folyamatban tett. Rendszere működéséhez nem közönségre, hanem résztvevőkre volt szüksége. A résztvevők szereptudatát a nyilvánosság eszközével (sajtó, röpiratszerű összegző füzetek) fokozta.

A modellt láncszemként szemlélteti a Csángó-szobor előteremtése.

Az 1848-as év hétfalusi véres karácsonyának közösségerősítő lehetőségeit működtette Koós Ferenc Brassó környékén egy 1889–1891 közti folyamatban. Ennek a számbavételével emlékezünk a 100 éve elhunyt magyar királyi tanácsosra a januári számunkban. Előzetesként közöljük e maga összesítette szereplő-névsort:

A csángó vértanúk szobrára 1889. szeptember hó 3-tól begyűlt adakozások részletes kimutatása

Apácza: 1. A községi elöljáróság 2 frt, 2. Bohus Pál 1 frt, 3. Paál Ferencz 1 frt.

Bácsfalu: 4. T. Borcsa Mihály (mint „Sükösd emléke") 63 frt., 5. Bácsfalu község, ág. ev. egyház 5-5 frt., 6. Borcsa Mihály ág. ev. pap. 7. egy csángó 3-3 frt., 8. Dendely Samu, 9. Domokos István 1-1 frt.

Bethlen: 10. Gábos Katalin 2 frt.

Brassó: 11. Magyar Kaszinó 25 frt., 12. Rombauer Emil 10 frt., 13. Koós Ferenc 7 frt., 14. dr. Vajna Gábor 7 frt., 15. Belhár Emil erd. tanácsos, 16. Nagy Gyula erdőfelügyelő, 17. Nagy István, 18. V.J. 5-5 frt., 19. Lázár, Vasady 3 frt. 52 kr., 20. Verzár Mór 3 frt., 21. Antal János, 22. Fellner Lajos, 23. Mayer József, 24. Moór Gyula 2-2 frt., 25. Beer Ignácz, 26. Dániel György, 27. Harmath Lajos, 28. Jakab Géza, 29. Jánó Lajos, 30. Krbek Arnold, 31. Manaradianu Gergely, 32. Molnár János ref. pap, 33. Orbán Ferencz, 34. Platskó Györgyné, 35. Siklódy István, 36. Schuler János, 37. Szabó Nándor, 38. Szimányi Ernő, 39. Varga Andrásné, 40. Veress György, 41. egy 1848/49. évi honvéd fia 1-1 frt., 42. Balázs Péter, 43. Nagy Gyula, 44. N. N., 44. Olesher Eugenia, 45. Stark Vilmos, 46. Vizy Teréz, 47. Wolfmann Dávid, 48. Zajzon János 50-50 kr., 49. egy névtelen 20 kr.

Budapest: 50. Herrmann Antal 1 frt.

Csernátfalu: 51. Egy jótékony célú előadásból 110 frt, 52. Papp Márton bíró 10 frt., 53. Csernátfalu község, 54. ág. ev. egyház 5-5 frt., 55. Köpe János szeszgyáros 3 frt., 56. Sipos János községi jegyző 2 frt., 57. Koródi István, 58. Jónás János 1 frt 20 kr., 59. Gödri András 1 frt. 10 kr., 60. Bartha Zsigmond, 61. Bartos Samu, 62. Domokos István, 63. Erdélyi Márton, 64. ifj. Gocsman Bacsó András, 65. Gödri János ügyvéd, 66. Gödri Mihály, 67. Grosz Henriette, 68. Henter Gábor, 69. Herszényi Kálmán, 70. Krausz Ruben, 71. Magdó János, 72. Papp János tanító, 73. dr. Póka Dezső, 74. Salaki József, 75. Sánek János, 76. ifj. Seewald Ferencz, 77. dr. Tompa István, 78. Veres B. János 1-1 frt., 79. Bencze Balázs, 80. Dimény György, 81. Fekete József, 82. Giró Szász András, 83. Gödri Mihályné, 84. Gyurka József, 85. Péter András, 86. Sipos István, 87. Stingel Karolina 50-50 kr., 88. Filk Ernő, 89. Fóris Mihály, 90. Kiss Árpád, 91. Krausz Adolf, 92. Petke Károlyné 40-40 kr., 93. Gödri György, 94. Grosz Károly, 95. Kiss János, 96. Kupcsay János, 97. Neumann Mór, 98. Sánek Péter, 99. Schadt János, 100. Török Józsefné 30-30 kr., 101. Bede Dániel, 102. Csáki Márton, 103. Dasisch József, 104. Egyed István, 105. Erdélyi Mihály, 106. Fejér Mihály, 107. Gödri B. Márton, 108. Hosszú Gyula, 109. Jakab János, 110. ifj. Jekelius Gusztáv, 111. John Albert, 112. Karácsoni Miklós, 113. Koródi Róza, 114. Kövér Lázárné, 115. Molnár Józsefné, 116. özv. Musát Ilona, 117. Nagy András, 118. Neumann N., 119. Nyits György, 120. Rab János, 121. Reznován Miklós 8-8 kr.

(Folytatjuk)

Hochbauer Gyula

Babonák

7. Születésre vonatkozó hétfalusi babonák

A beteg asszony ágyát és a bölcsőt a gerenda hosszában tenni nem szabad.

A *donda* asszony tegyen a párnája alá fokhagymát, kést, villát, hogy az ördög nehogy a megszületendő gyerekhez férkőzhessen.

A fiúgyermekek fürdővizébe diót tettek, hogy legyenek férfiasak.

A megszületett gyereket az apja szennyes ingébe csavarják, hogy az apja szeresse.

A szoptatós anya ágyába nem szabad ülni, mert aki odaül, elviszi az anya tejét.

A szoptatós anya nem mehet keresztül a patakon, mert a teje elfolyik.

A szőnyeg alá, az ajtó elé szalagot kell tenni, nehogy valaki elvigye az anya tejét.

A szülő asszony ágyába seprűt kell tenni, fájdalommentesen, gyorsabban, könnyebben szül.

Az állapotos asszony, ha ellopott valamit, vagy gyümölcsöt, tojást szedett a kötényébe, a gyermeken jel marad.

Az anya csak éjfélkor feküdhet le, addig kell ügyeljen a gyermekére, nehogy kicseréljék.

Az újszülött haját egyéves koráig nem szabad levágni.

Ha a szoptatós asszony teje elapad, egy másik asszony vitte el. Ilyenkor odahívják a gyanúba vett asszonyt, mindketten tejet fejnek ki emlőjükből egy darab kenyérre, azt pedig közösen megeszik. Ekkor megjön az illető teje. A tejet férfi is elviheti, ha az asszony még meleg helyére ült.

Ha a kisgyermek még nincs megkeresztelve, nem szabad egyedül hagyni a házban, mert a gonosz elcseréli. Ha az anyának mégis ki kell mennie, s őt egyedül kell hagynia, akkor a gyermekre egy seprűt tesz keresztül, ő pedig egy kést visz magával. Hat hétig nem volt szabad kimenni, általában ekkor keresztelték a gyermeket, és eddig *mentek radinába* is. A hozott ajándékok egy részét vissza kellett adni a látogatónak, például tortaszeletet stb. Ha nagyon kíváncsi az anya, akkor a kapun kinézhet, de csak a fejét dughatja ki, fel s alá fordíthatja.

Igézés ellen a fiúkra kék, a lányokra piros szalagot kötnek.

Ki olyan helyen tesz látogatást, ahol betegágyas asszony van, annak *foncsot* tépnek a ruhájából, nehogy a gyermek álmát elvigye (*álmot hagy*). Igézés ellen a gyereket gyengéden köpdösik.

Mikor az asszony felkel a betegágyból, s először kimegy az utcára, kalácsot osztogat a szembe jövőknek, hogy senki rosszát ne akarja a kicsinek.

Kovács Lehel István